

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/aktualnosci/4842,Wystawa-Zielona-Gora-30-maja-1960-r-Warszawa-26-maja-6-czerwca-2010.html>

11.04.2026, 17:29

Wystawa „Zielona Góra 30. maja 1960 r.” - Warszawa, 26 maja - 6 czerwca 2010

26.05.2010

W ramach obchodów 50. rocznicy Wydarzeń Zielonogórskich w dniu 26 maja 2010 r. w Senacie Rzeczypospolitej Polskiej w Warszawie, z inicjatywy senatora Stanisława Iwana oraz poznańskiego oddziału Instytutu Pamięci Narodowej, uroczyste otwarta została wystawa „30. maja 1960 r. w Zielonej Górze. W obronie domu katolickiego”. Otworzył ją marszałek Senatu Bogdan Borusewicz. W uroczystości udział wzięła też wicemarszałek Elżbieta Polak. Wśród zaproszonych gości byli także: dyrektor poznańskiego oddziału IPN dr Rafał Reczek, dyrektor Archiwum Państwowego w Zielonej Górze dr Tadeusz Dzwonkowski oraz czterej uczestnicy wydarzeń zielonogórskich - Tadeusz Mączyński, Wiesław Morn, Gerhard Rajewski i Edward Rukojć.

Otwierając wystawę, marszałek Bogdan Borusewicz podkreślił, że jej przesłaniem jest przypomnienie dramatycznych wydarzeń sprzed 50 lat w Zielonej Górze. Było to bowiem jedno z ważniejszych wystąpień w komunistycznej Polsce między Poznańskim Czerwcem 1956 a Marcem 1968. Jak powiedział marszałek, miało ono wpływ na kształtowanie tożsamości społecznej zamieszkałej tam ludności przesiedleńczej.

Dom katolicki w Zielonej Górze, który od 1945 r. był, za zgodą władz, użytkowany przez parafię pw. św. Jadwigi, był prężnym ośrodkiem. Odbывała się tam nauka religii, działały koła teatralne, wystawiano sztuki o tematyce religijnej, rozwijała się działalność religijno-kulturalna, której głównym organizatorem był proboszcz Kazimierz Michalski. W 1960 r. ówczesne władze postanowiły ograniczyć działalność Kościoła i jego wpływ na społeczeństwo Zielonej Góry i podjęły próbę eksmisji parafii z Domu Katolickiego. Na działania władz kilka tysięcy zielonogórzan odpowiedziało demonstracją (wzięło w niej udział ok. 5 tys. osób), która została brutalnie stłumiona przez oddziały ZOMO. Zatrzymano ponad 300 osób, z których 200 aresztowano. Pierwsze procesy sądowe odbyły się już 17 i 18 czerwca 1960 r. i miały charakter pokazowy. Świadczyła o tym wysokość wyroków - nawet do 5 lat więzienia. Skazano 70 osób. Skala represji wstrząsnęła społecznością Zielonej Góry. Wiele osób wyrzucono z pracy, wydalono ze szkół. Na obrońców domu katolickiego nałożono także wysokie kary grzywny, ówczesne władze komunistyczne poddawały ich długotrwałym represjom. Kilkunastu uczestników tych wydarzeń bronił mecenas Walerian Piotrowski, późniejszy senator I i II kadencji.

Prezentowane na wystawie zdjęcia i dokumenty pochodzą z archiwum IPN, Archiwum Państwowego w Zielonej Górze, kroniki parafii św. Jadwigi w Zielonej Górze, a także z prywatnych zbiorów dr Elżbiety Wojcieszek i Wojciecha Kurlusa.

Uroczystości otwarcia towarzyszyło seminarium poświęcone Wydarzeniom Zielonogórskim:

- Realizacja polityki władz wobec Kościoła katolickiego na przykładzie Zielonej Góry w latach 1945-1960 (dr Tadeusz Dzwonkowski, Dyrektor Archiwum Państwowego w Zielonej Górze)
- Życie i dzieło księdza Kazimierza Michalskiego (ks. dr Grzegorz Chojnacki, Dyrektor Instytutu im. Edyty Stein w Zielonej Górze)

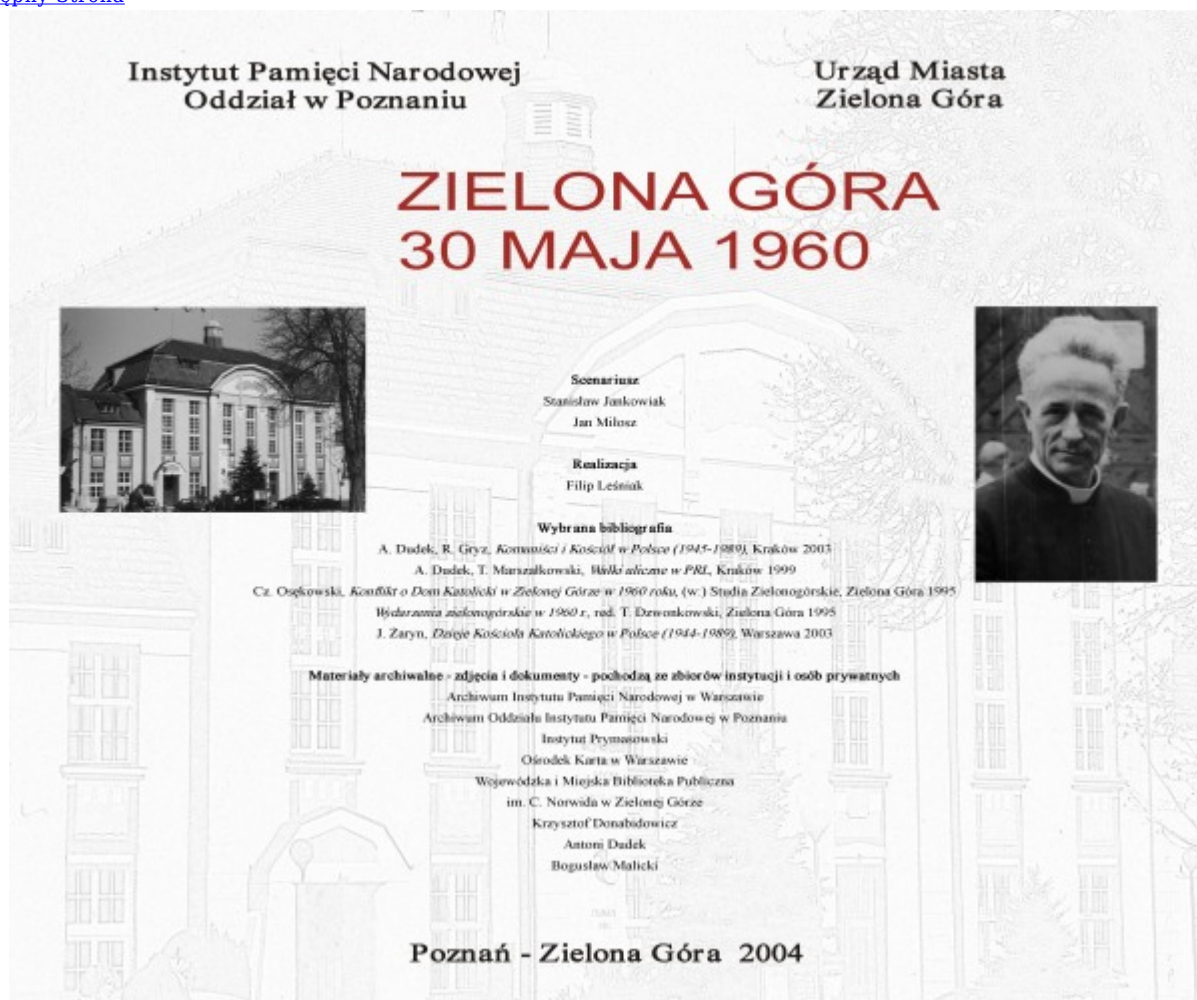
- Uczestnicy wydarzeń z 1960 roku przed sądami Rzeczypospolitej Polskiej (Senator RP mec. Walerian Piotrowski)

Ekspozycja będzie prezentowana do 6 czerwca 2010 r.

Wstęp wolny. Serdecznie zapraszamy!

[Poprzedni Strona](#)

[Następny Strona](#)

**Instytut Pamięci Narodowej
Oddział w Poznaniu**

**Urząd Miasta
Zielona Góra**

ZIELONA GÓRA 30 MAJA 1960

Scenariusz
Stanisław Jankowiak
Jan Miłosz

Realizacja
Filip Lesiński

Wybrana bibliografia
A. Dudek, R. Gryz, *Komunistki i Kościół w Polsce (1945-1989)*, Kraków 2003
A. Dudek, T. Marszałkowski, *Wielki aliczne w PRL*, Kraków 1999
Cz. Osękowski, *Konflikt o Dom Katolicki w Zielonej Górze w 1960 roku*, (w:) *Studia Zielonogórskie*, Zielona Góra 1995
Wydarzenia zielonogórskie w 1960 r., red. T. Dzwonkowski, Zielona Góra 1995
J. Żaryn, *Dotycje Kościoła Katolickiego w Polsce (1944-1989)*, Warszawa 2003

Materiały archiwalne - zdjęcia i dokumenty - pochodzą ze zbiorów instytucji i osób prywatnych
Archiwum Instytutu Pamięci Narodowej w Warszawie
Archiwum Oddziału Instytutu Pamięci Narodowej w Poznaniu
Instytut Pymosowski
Ośrodek Karta w Warszawie
Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna
im. C. Norwida w Zielonej Górze
Krzysztof Donabidowicz
Antoni Dudek
Bogusław Malicki

Poznań - Zielona Góra 2004